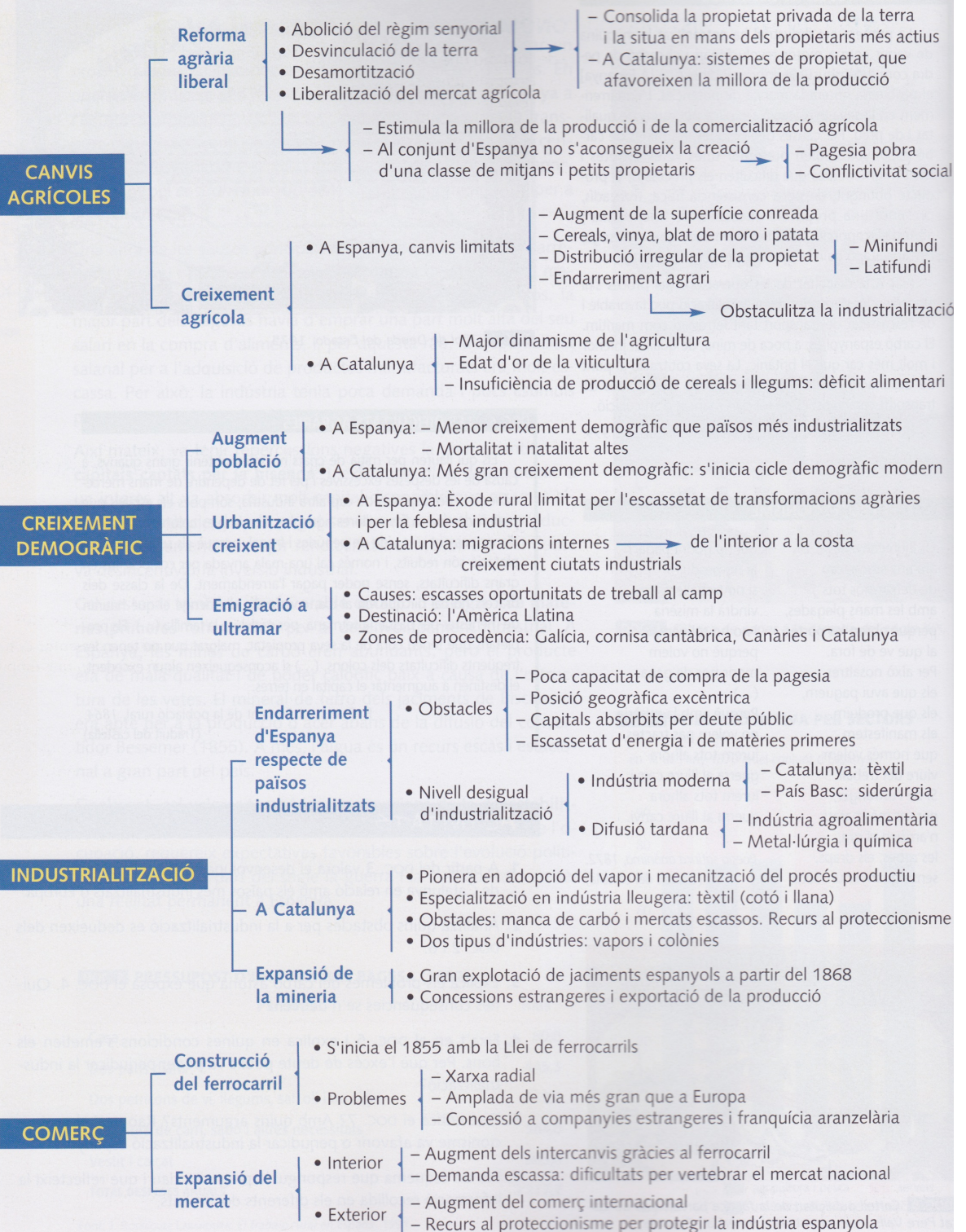

REPASSA L'ESSENCIAL

REPASSA L'ESSENCIAL

SOCIETAT LIBERAL

- Fi dels estaments } – Anul·lació dels privilegis fiscals
– Fi dels drets jurisdiccionals
- Igualtat legal de tots els ciutadans
- Configuració de noves classes socials en funció de la propietat } – Burgesia
– Treballadors

NOUS GRUPS DIRIGENTS

- **Classes altes** }
 - Noblesa convertida en propietària terratinent
 - Burgesia } – Rendistes agraris i burgesia de negocis (comerç, borsa, inversions financeres)
– Industrials (només importants a Catalunya)
– Alts càrrecs de l'exèrcit i de l'administració
- **Classes mitjanes** }
 - Professionals liberals
 - Propietaris mitjans
 - Funcionaris de l'Estat

CLASSES POPULARS

- Grups urbans } – Artesans. A Catalunya força importància de la menestralia
– Empleats de serveis
– Proletariat: nou grup d'assalariats de la indústria. Origen en la indústria catalana, especialment el tèxtil
- Pagesos } – Petits propietaris
– Arrendataris
– Jornalers
- Tenien unes condicions laborals i de vida molt precàries

PRIMERS MOVIMENTS SOCIALS (1830-1868)

- Van sorgir per les injustícies socials i la pobresa } – Luddisme. Crema Vapor Bonaplata, Barcelona 1835
– Societats de Socors Mutus. 1840. Associació Mutua de Teixidors de Barcelona
– Insurreccions pageses
– Primeres vagues obreres a Catalunya
- Influència ideològica de l'utopisme i del republicanisme } – Vaga contra selfactines 1854
– Vaga general 1855

ÈPOCA DE LA INTERNACIONAL (1868-1874)

- Arribada a Espanya de les idees de l'AIT } – Difusió idees intervencionalistes bakuninistes-Fanelli
– Fundació F.R.E.
– Enfrontament amb marxistes (Laferque)
→ Fundació Federació Socialista Madrilenya
- Etapes } – 1868-73. Creixement afiliats, especialment Catalunya.
– 1874. Ilegalització i dispersió AIT
- Creació d'altres sindicats: Tres classes del Vapor

MARXISME I ANARQUISME

- **Socialistes** }
 - Fundació del PSOE (1879). Dirigent: Pablo Iglesias
 - Influència a Madrid, Astúries i el País Basc
 - Acció reivindicativa. Opció per la lluita política i parlamentària
 - Fundació de la UGT (1888). Poca implantació
- **Anarquistes** }
 - Fort arrelament a Catalunya i a Andalusia
 - Divisió } – Partidaris de l'acció directa (terrorisme)
→ – Forta repressió
– Processos de Montjuïc (1896)
– Partidaris acció sindical
→ – Solidaritat Obrera (1907)
– Creació de la CNT (1910)

POSA'T A PROVA

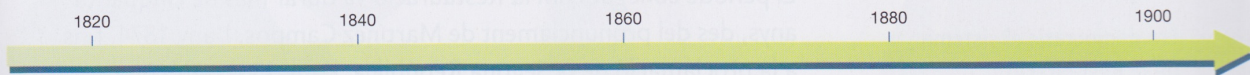
1 Sintetitza

- Quines noves relacions socials es van establir a partir de la revolució liberal i del procés d'industrialització?
- Quin paper tenia la noblesa en la nova societat? I la burgesia? Quina era la situació de les classes populars? Quines particularitats presentava la societat catalana?
- Quines van ser les primeres manifestacions de protesta en la nova societat industrial del segle XIX? Quina importància va tenir l'arribada de les idees internacionals a Espanya?
- Com es van organitzar anarquistes i socialistes el darrer terç del segle XIX? Quina de les dues ideologies va esdevenir predominant entre l'obrerisme català?

2 Defineix o explica

- Burgesia industrial
- Tres Clases de Vapor
- Proletariat
- Societats mutualistes
- AIT
- FRE
- PSOE
- CNT
- UGT

3 Situa en el temps

a) Elabora un eix cronològic i situa els següents fets i etapes:

Etapes

- Inici de l'obrerisme
- Època de la Internacional
- Consolidació del moviment obrer

Fets

- Crema Vapor Bonaplata
- Arribada AIT Espanya
- Procesos Montjuïc
- Primera Vaga General
- Comissió Reformes Socials
- Fundació UGT
- Primer Congrés de la F.R.E. de la AIT
- Creació Societat Teixidors de Barcelona
- Fundació Agrupació Socialista Madrilenya

4 Argumenta

- Què significa que la societat del segle XIX era una societat de classes i no pas d'estaments?
- És certa l'afirmació que els marxistes i els anarquistes coincidien en els objectius però discrepaven profundament en la manera d'assolir-los?
- Com s'explica la greu conflictivitat social que hi va haver a Espanya durant el segle XIX?

5 Completa el quadre

Característiques	Anarquisme	Socialisme
Cronologia
Principis impulsors
Objectius bàsics
Estructura organitzativa
Organització sindical
Fets més rellevants

6 Descriu i analitza

- Descriu les caricatures i analitza la crítica social que contenen i relaciona-la amb les idees anarquistes.

Caricatures setmanari anarquista El Comenado, 1890. El títol és: Com són els magnats, com volem que siguin, 1890.

REPASSA L'ESSENCIAL

SISTEMA POLÍTIC CANOVISTA

- Fonaments**
 - Constitució conservadora del 1876
 - La Corona com a poder moderador
 - Suport de l'exèrcit i de les classes benestants
- Objectius**
 - Estabilitat interior i defensa de l'ordre
 - Posar fi a la ingerència de l'exèrcit en la vida política
 - Pacificació del país
 - Fi de la guerra carlina (1876) → Abolició dels furs bascos
 - Fi del conflicte cubà: Pau de Zanjón (1878)
- Característiques**
 - Bipartidisme
 - Conservadors: Cánovas
 - Liberals: Sagasta
 - Alternança en el poder: torn pacífic
 - Corrupció i frau electoral: tupinada
 - Poder i influència del caciquisme

LES FORCES D'OPOSICIÓ

- Republicanisme**
 - Davallada i divisió després del fracàs de la I República
 - Diferents grups republicans
 - Possibilistes: Castelar
 - Insurreccionals: Ruiz Zorrilla
 - Unitaris: Salmeron
 - Federals: Pi i Margall i Vallès i Ribot
 - Amb sufragi universal (1890) es formen coalicions (Unión Republicana)
- Carlisme**
 - Renovació de dirigents i programa: Acta de Loredán
 - Escissió integrista: Partido Católico Nacional (R. Nocedal)
 - Clergat es distancia del carlisme
- Obrerisme** ↓ (vegeu el tema 6)
- Nacionalismes** ↓ (vegeu el tema 8)

CONFLICTE D'ULTRAMAR

- Cuba**
 - Causes
 - Desigualtat política entre espanyols i cubans
 - Manteniment de l'esclavitud
 - Proteccionisme de la metròpoli, que obstaculitza el desenvolupament de l'economia cubana
 - Incapacitat de l'administració per establir reformes a l'illa
 - Partits
 - Partido Autonomista: proposa l'autonomia de l'illa
 - Partido Revolucionario Cubano (Martí):
 - Independència per la via insurreccional
 - Suport dels EUA
 - Insurrecció armada
 - 1895: Grito de Baire
 - Fases
 - 1895-1897: represió militar (Martínez Campos i Weyler)
 - 1897-1898: concessions polítiques (autonomia)
 - 1898: guerra hispanonord-americana. Derrota militar a la batalla de Santiago.
- Filipines**
 - Independentisme (José Rizal y Katipunan)
 - Insurrecció armada
 - Intervenció nord-americana i derrota espanyola a la batalla de Cavite

CRISI DEL 98

- Conseqüències del "desastre"**
 - Crisi econòmica menor de la que s'augurava
 - Crisi política, però continuen els torns. Manifest de Polavieja
 - Crisi ideològica i moral: "nació decadent"
 - Més gran intervenció militar en la vida política
- Nous moviments**
 - Regeneracionisme: necessitat de renovar la vida política i social del país
 - Generación del 98: visió pessimista d'Espanya
 - Consolidació del catalanisme com a alternativa política (vegeu el tema 10)

POSA'T A PROVA

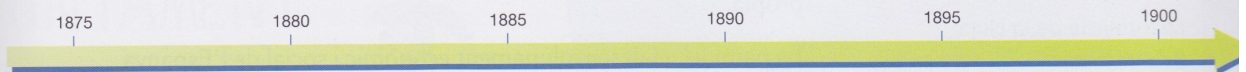
1 Sintetitza

- Quin sistema polític va idear Cánovas per assegurar la Restauració de la monarquia? Quins en van ser els suports principals?
- Quins mecanismes asseguraven durant la Restauració l'alternança en el poder entre els partits dinàstics? Quines semblances i quines diferències hi havia entre els conservadors i els liberals?
- Quins grups polítics quedaven marginats del sistema? Quin paper se'ls reservava? Quina evolució van seguir durant la Restauració?
- Quina va ser la política dels governs de la Restauració en relació amb l'illa de Cuba? Per què es va desencadenar una guerra a favor de la seva independència? Quin va ser el desenvolupament del conflicte? Quines activitats van tenir els catalans en relació amb la guerra cubana?
- Quines conseqüències polítiques, econòmiques i socials van derivar del desastre del 98? Què va ser el regeneracionisme? Quin impacte va tenir a Catalunya?

2 Defineix o explica

- Caciquisme
- Torn pacífic
- Cunero
- Oligarquia
- Tupinada
- Bipartidisme
- Encasellat
- Integrisme
- Possibilisme
- Mambises
- Regeneracionisme

3 Situa en el temps

- Elabora un eix cronològic i situa-hi les diferents etapes i esdeveniments:

Etapes

- Regnat d'Alfons XII
- Regència de Maria Cristina
- Guerra Chiquita
- Minoritat d'Alfons XIII
- Guerra dels Deu Anys
- Guerra de Cuba i guerra de les Filipines
- Tercera Guerra Carlina

Esdeveniments

- Abolició de l'esclavitud
- Instauració del sufragi universal masculí
- Assassinat de Cánovas del Castillo
- Pau de Zanjón
- Pacte d'El Pardo
- Constitució del 1876

4 Identifica

- Valeriano Weyler
- William McKinley
- Manuel Duran i Bas
- Francisco Giner de los Ríos
- Joaquín Costa
- José Martí
- Francesc Rius i Taulet
- Arsenio Martínez Camps
- José Rizal
- Camilo G. Polavieja

5 Explica i identifica

- Explica la ideologia d'aquests partits polítics i identifica'n els líders:
 - Partido Conservador
 - Partido Liberal
 - Partido Republicano Posibilista
 - Partido Republicano Progresista
 - Partido Republicano Centralista
 - Partido Republicano Federal
 - Partido Católico Nacional
 - Partido Autonomista (Cuba)
 - Unión Constitucional (Cuba)

6 Argumenta

- Explica el significat d'aquestes expressions de Joaquín Costa i emmarca-les dintre de la crítica regeneracionista del sistema de la Restauració:
 - "L'any 1898 Espanya havia fracassat com a Estat guerrer, i tancava amb set claus el sepulcre d'El Cid perquè no tornés cavalcar."
 - "Allò que Espanya necessita és escola i rebost."
 - "En definitiva, desafricanització i europeïtzació d'Espanya."
 - "No és la nostra forma de govern un règim parlamentari, vicat per corrupcions i abusos, segons s'acostuma a pensar sovint. Ans al contrari, un règim oligàrquic, servit, que no pas moderat, per institucions aparentment parlamentàries."

REPASSA L'ESSENCIAL

CATALANISME CULTURAL

Persistència de la identitat catalana

- Ús del català com a llengua quotidiana i escrita en textos, cançons i romancos populars i religiosos
- Manteniment de costums i tradicions pròpies
- Consciència particularista dins la monarquia espanyola

La Renaixença

- **Culta**
 - Promou el català com a llengua literària
 - S'inicia amb B.C. Aribau i J. Rubió i Ors
 - Promou els Jocs florals → Ús d'un català arcaic

Moviment de recuperació de la llengua i la cultura catalanes

- **Popular**
 - Reivindica el català "que es parla"
 - Promou corals, premsa i teatre popular: Clavé, Pitarra...

- Unió dels dos corrents: popularitat de Jacint Verdaguer i Àngel Guimerà

ORÍGENS DEL CATALANISME

D'arrel progressista

- Moviments de protesta populars contra el centralisme de l'Estat liberal: "bullangues". Els moderats catalans demanen la descentralització de l'Estat
- **Federalisme**
 - Representat pel PRDF de Francesc Pi i Margall
 - Defensen un Estat descentralitzat i federal: pacte entre les regions
 - Durant el Sexenni promouen la República federal
 - Durant la Restauració proposen el primer projecte de Constitució de l'Estat català (1883)
- **Valentí Almirall**
 - Fundador del catalanisme polític
 - Defensa la creació de partits polítics d'àmbit català
 - Funda un partit polític interclassista amb un programa reivindicatiu catalanista → Centre Català (1882)

D'arrel conservadora

- **Lliga de Catalunya (1887)**
 - Promou del Memorial de Greuges (1885)
 - Escissió del Centre Català de caràcter més conservador
 - Promou el missatge a la reina regent
- **Catalanisme d'inspiració religiosa**
 - Vigatanisme
 - Torras i Bages: catalanisme tradicional fomentat en la família, la propietat i la religió
- **Unió Catalanista (1891)**
 - Federació d'entitats catalanistes
 - Objectius: difusió del catalanisme i elaboració d'un programa comú
 - Elabora les Bases de Manresa (1892)
 - Tensions entre partidaris i detractors de participar en la vida política a través de partits catalanistes
- **Lliga Regionalista (1901)**
 - Resultat de la fusió
 - Unió Regionalista (industrials)
 - Centre Nacional Català (polítics)
 - Primer gran partit catalanista amb presència electoral i amb una àmplia base social
 - Lluita per l'autonomia catalana

ALTRES NACIONALISMES I REGIONALISMES

Nacionalisme Basc

- Nascut com a reacció a l'abolició dels furs i al canvi de la societat tradicional (industrialització)
- Fundat per Sabino de Arana. Defensa la raça basca, els furs i la religió
- Creació del PNB (1894). Partit autonomista amb força al País Basc i Navarra

Galleguisme

- Nascut com a reivindicació de la llengua i la cultura gallegues (O Rexurdimento)
- No adopta un caire polític fins al segle XX → Vicente Risco

Valencianisme

- Renaixença (reivindicació de la llengua i la cultura) i València Nova

Aragonesisme

- Reivindicació del passat i les tradicions aragoneses
- Regeneracionisme de Joaquín Costa

Andalusisme

- Blas Infante

POSA'T A PROVA

1 Sintetitz

- Quina era la situació de l'ús de la llengua catalana al principi del segle XIX? Què va ser la Renaixença? Quins eren els seus objectius? Diferencia el corrent culte i el popular d'aquest moviment.
- Quin paper va fer Valentí Almirall en el sorgiment del catalanisme polític? Sintetitz les seves idees i les seves propostes pràctiques. Per què va fracassar el seu projecte de partit interclassista?
- Quines diferents opcions catalanistes de caràcter conservador van sorgir a la segona meitat del segle XIX? Compara les diferents propostes.
- Per què la conjuntura del 98 va afavorir la projecció política del catalanisme? Explica com es va fundar la Lliga Regionalista i quins eren els seus objectius principals.

2 Identifica

- Joaquim Rubió i Ors
- Serafi Pitarra
- Valentí Almirall
- Josep Maria Vallès i Ribot
- Francesc Pi i Margall
- Josep Torras i Bages
- Enric Prat de la Riba
- Sabino de Arana
- Rosalía de Castro
- Blas Infante

3 Analitza

Caricatura de La Campana de Gràcia (14 d'octubre de 1899) en referència als atacs que la premsa de Madrid va fer a les reivindicacions catalanistes.

- Descriu les dues vinyetes de la caricatura en referència al seu peu i analitza'n el missatge en relació amb la gènesis i evolució del catalanisme.

5 Completa el quadre

- Omple el quadre sobre els components ideològics dels diferents grups i partits catalanistes:

	Partit Federal Republicà	Centre Català	Regionalisme Catòlic	Unió Catalanista	Lliga Regionalista
Fonamentació ideològica
Projecte per a Catalunya
Projecte per a Espanya
Base social
Actuació cultural/social/política
Líders

4 Relaciona

- Relaciona els personatges de l'exercici 2 amb una obra escrita, un moviment polític o una idea (un personatge pot tenir més d'una relació):
 - Centre Català
 - Pacte de Tortosa
 - Catalanisme progressista
 - Catalanisme conservador
 - Lo catalanisme
 - Memorial de Greuges
 - Republicanisme federal
 - Catalanisme catòlic i conservador
 - La Renaixença
 - La tradició catalana
 - Congressos catalanistes
 - Lliga Regionalista
 - La Veu de Catalunya
 - Lliga de Catalunya
 - La Nacionalitat catalana
 - Projecte de constitució de l'Estat català dins la Federació espanyola.
 - Lo Gaiter del Llobregat

6 Argumenta

- Justifica el significat d'aquesta frase: "El projecte interclassista propiciat per Valentí Almirall va fracassar perquè per a uns era massa republicà i per als altres era massa catalanista".

REPASSA L'ESSENCIAL

POBLACIÓ

- Transició demogràfica**
 - Descens de la mortalitat
 - Descens de la natalitat

→

 - Augment de l'esperança de vida
 - Creixement de la població
- A Catalunya s'havia iniciat a la segona meitat del segle XIX
- Endarreriment del conjunt d'Espanya en relació a Europa
- Migracions**
 - Causes
 - Escassetat d'ocupació agrària
 - Desequilibris territorials
 - Destinació
 - Ultramar (Amèrica Llatina)
 - Èxode rural: increment de la urbanització
 - Gran arribada d'immigrants a Catalunya

ECONOMIA

- Agricultura**
 - Augment de la producció
 - Noves rompedes. Nous conreus
 - Nous mètodes
 - Ús de fertilitzants
 - Mecanització
 - Disminució del guaret
 - Productes conreats
 - A Espanya, predomini dels cereals (agricultura tradicional)
 - Conreus més dinàmics: Cítrics, Olivera, Vinya → Exportació
 - Problemes
 - Baixos rendiments
 - Repartiment desigual de la terra
 - Minifundi → Conflictivitat social
 - Latifundi
 - A Catalunya
 - Crisi de la viticultura
 - Conreus en expansió: arròs, oli, fruites seques, patates, cítrics
 - Increment de la ramaderia (llet i carn)
- Indústria**
 - Noves energies: electricitat i petroli
 - Producció industrial
 - Sectors tradicionals: tèxtil, alimentària, química, siderúrgica i metal·lúrgica
 - Nous sectors: electricitat, automòbil, electrodomèstics i ciment
 - Difusió territorial: noves zones industrials
 - Problemes
 - Desequilibris territorials i de distribució de la renda
 - Escassa competitivitat exterior: restricció de la competència
 - Intervenció de l'Estat: mesures proteccionistes i ajudes públiques
 - Afectada per
 - Crisi de 1898
 - Primera Guerra Mundial (1914-1918)
 - Gran Depressió del 1929
 - A Catalunya
 - Disminució de la importància del textil i diversificació industrial
 - Augment dels intercanvis comercials amb la resta d'Espanya
 - Disminució de la dependència energètica
 - Crisi del sistema bancari català

SOCIETAT

- Grups socials**
 - Rurals
 - Grans propietaris agrícoles
 - Vella aristocràcia
 - Burguesia agrària
 - Pagesia
 - Petits i mitjans propietaris
 - Arrendataris
 - Jornalers
 - Urbans
 - Burguesia financera i industrial
 - Classes mitjanes: "de coll blanc"
 - Obrers: ubicats majoritàriament a Catalunya
- Nova sociabilitat urbana**
 - Millora del nivell educatiu de la població
 - Noves formes d'oci, cultura i difusió de l'esport

POSA'T A PROVA

1 Sintetitzo

- En què va consistir l'anomenada transició demogràfica? Quan es va fer a Espanya i a Catalunya i amb quines particularitats?
- Quins importants moviments migratoris es van produir a l'Espanya de l'inici del segle XX? Explica'n les causes i els llocs d'origen i de destinació dels emigrants. Com van afectar aquestes migracions Catalunya?
- Quins problemes presentava l'agricultura espanyola el primer terç del segle XX? Quins n'eren els productes principals? Quins se'n destinaven a l'exportació? Quines particularitats tenia l'agricultura catalana?
- Quin important canvi energètic es va produir en aquesta època? Quines noves indústries es van consolidar en el conjunt d'Espanya i de Catalunya? Com es va difondre la indústria per la geografia espanyola?
- Quines característiques presentava la societat espanyola i catalana de la primera meitat del segle XX? Quins eren els grups socials emergents?

2 Defineix o explica

- Agricultura extensiva
- Agricultura intensiva
- Rabassaire
- Fil·loxera
- Altos Hornos de Vizcaya
- Barcelona Traction
- Obrers de coll blanc
- Campsa
- Crac del 1929
- Diversificació industrial
- Monopoli

3 Elabora un gràfic

DISTRIBUCIÓ SECTORIAL DE LA POBLACIÓ

Any	Sector primari		Sector secundari		Sector terciari	
	Esp.	Cat.	Esp.	Cat.	Esp.	Cat.
1900	66,34	52,9	15,9	27,5	17,77	19,8
1930	45,51	26,6	26,5	50,7	27,98	22,1

* en %

Font: A. CARRERAS i X. TAFUNELL: *Estadísticas históricas de España, siglos XIX-XX*, 2005.

- Amb les dades recollides a la taula elabora dos gràfics de barres que reflecteixin l'evolució de la població espanyola i catalana per sectors d'activitat.
- Analitza els canvis en la distribució per sectors de la població activa espanyola i catalana el primer terç del segle XX i explica els factors que els van motivar.

4 Observa i descriu

Josep MOMPO: Cabaret Excelsior, 1929.

- La pintura reflecteix les noves modes i els nous costums, procedents d'Europa i dels Estats Units, que van adoptar les classes acomodades espanyoles en les primeres dècades del segle XX. Observa-la i descriu:
 - Les noves modes en el vestir.
 - Les noves formes d'oci. Fixa't en l'orquestra. Quin tipus de música creus que està interpretant?

5 Completa el quadre

- Compara alguns aspectes de la situació econòmica d'Espanya entre el segle XIX i el primer terç del XX:

	Conreus agrícoles	Fonts d'energia	Transport i comunicacions	Sectors industrials	Regions industrials	Intervenció de l'Estat en l'economia
Segle XIX
Primer terç del segle XX

REPASSA L'ESSENCIAL

REGENERACIONISME POLÍTIC I FORCES D'OPOSICIÓ (1902-1913)

- Govern de Silvela / Polavieja
 - Intent de reformar el sistema polític: regeneracionisme
 - Reforma fiscal: oposició amb el "tancament de caixes"
 - Govern de Maura
 - Llei electoral (1907) i lleis socials
 - Acords amb els catalanistes
 - Dura repressió de la Setmana Tràgica → Caiguda del govern
 - Govern de Canalejas
 - Nou reformisme: Lleis laborals, llei del "candado"
 - Canvi del sistema d'impostos i de lleves
 - Assassinat de Canalejas per un anarquista (1912)
 - Forces d'oposició al sistema
 - Republicanisme
 - Carlisme i tradicionalisme
 - Obrerisme: socialisme (PSOE i UGT) i anarquisme (CNT)

EVOLUCIÓ DEL CATALANISME

- Organitzacions polítiques
 - Hegemonia de la Lliga Regionalista
 - Creació de la coalició electoral Solidaritat Catalana (1906)
 - Enfortiment del catalanisme d'esquerres i republicà
 - Mancomunitat de Catalunya (1914-1925)
 - Primer ens d'autogovern català després del 1714: unió de les quatre diputacions catalanes
 - Gestionada per la Lliga Regionalista
 - Important tasca de suport a la cultura catalana i foment d'infraestructures
 - Anul·lada per la dictadura de Primo de Rivera
 - Campanya per l'autonomia (1919)
 - Fracassa per oposició del rei, el govern i la campanya anticalana
 - Comporta deteriorament polític de la Lliga

PROBLEMES INTERNES (1909-1917)

- Guerra del Marroc
 - Reclutament de tropes per a la guerra al Rif
 - ↳ **Setmana Tràgica**
 - Escat popular contra la guerra
 - Fracàs i dura repressió. Execució de Ferrer i Guàrdia
 - Crisi del 1917
 - Impacte de la Primera Guerra Mundial
 - Juntas Militars
 - Manifest contra el govern
 - Reivindicacions professionals
 - Assembla de Parlamentaris
 - Reformes polítiques
 - Corts constituents
 - Vaga revolucionària
 - Unió de sindicats obrers (CNT-UGT)
 - Repressió i detencions

DESCOMPOSICIÓ DEL SISTEMA (1917-1923)

- Crisi política
 - Governos de concentració
 - Tornada al torn amb inestabilitat
 - Problemes socials
 - Fi de la conjuntura de la Primera Guerra Mundial
 - Crisi econòmica
 - Vaga de La Canadencia (1919)
 - Tensió social: pistolisme
 - Crisi del Marroc
 - Desastre d'Annual (1921)

DICTADURA DE PRIMO DE RIVERA (1923-1930)

- Cop d'Estat
 - Origen: crisi d'Annual i tensió social
 - Creació d'un directori militar
 - Característiques
 - Econòmiques
 - Intervencionisme estatal i dirigisme econòmic
 - Política d'infraestructures
 - Polítiques
 - Suspensió de la Constitució. Prohibició dels partits i dels sindicats
 - Estat corporatiu a imitació del feixisme italià
 - Persecució del catalanisme
 - Solució del problema marroquí: Alhucemas
 - Oposició: Catalanistes, republicans, moviment obrer i intel·lectuals
 - Crisi (1930-1931)
 - Rebuig polític i social i fi del suport del monarca
 - Dimissió de Primo de Rivera i convocatòria d'eleccions municipals

POSA'T A PROVA

1 Sintetitza

- En què van consistir els projectes reformistes de liberals i conservadors?
- Quina va ser la política d'Espanya al protectorat del Rif? Quins problemes va tenir els anys 1909 i 1921? Quines conseqüències se'n van derivar per a la vida política espanyola?
- Com es va crear la Mancomunitat de Catalunya? Quina va ser la seva obra de govern? Quan va ser clausurada i per què?
- Per què a partir del 1917 el sistema de la Restauració va entrar en la crisi definitiva? Sintetitza els diferents problemes socials i polítics.
- Quines conseqüències va tenir per a la vida econòmica, política i social espanyola el cop d'Estat protagonitzat per Primo de Rivera?

2 Defineix o explica

- Reformisme dinàstic
- Pistolerisme
- Setmana Tràgica
- Llei de fugues
- Lockout
- Lerrouxisme
- Llei de jurisdiccions
- Solidaritat catalana
- Assemblea de Parlamentaris

3 Situa en el temps

1898 1903 1908 1913 1918 1923 1928 1931

Etapas

- Governos de concentració
- Governos Berenguer-Aznar
- Alternança entre conservadors i liberals
- Dictadura de Primo de Rivera

Subetapas

- Mancomunitat de Catalunya
- Pistolerisme
- Trienni bolxevic
- Primera Guerra Mundial

Esdeveniments

• Setmana Tràgica	• Fundació de Solidaritat Obrera	• Assassinat de Dato	• Crisi del 1917
• Fundació de Solidaritat Catalana	• Assassinat de Canalejas	• Vaga del 1902	• Pacte de Sant Sebastià
• Conferència d'Algesires	• Campanya per l'autonomia	• Vaga de La Canadencia	• Insurrecció de Jaca
• Fundació de la CNT	• Desembarcament d'Alhucemas	• Desastre d'Annual	• Fets de Prats de Molló

4 Estableix similituds i diferències

- Derrota del Barranco del Lobo / Desastre d'Annual
- Crisi del 1909 / Crisi del 1917
- Solidaritat Catalana / Solidaridad Obrera
- Confederació Nacional del Treball (CNT) / Unió General de Treballadors (UGT)
- Congrés dels Diputats de les Corts espanyoles / Assemblea Nacional Consultiva
- Diputació provincial/ Mancomunitat de Catalunya

5 Completa l'organigrama

- Completa l'esquema de la crisi del sistema de la Restauració que es va iniciar a partir del 1917 i va conduir al cop d'Estat militar del 1923:

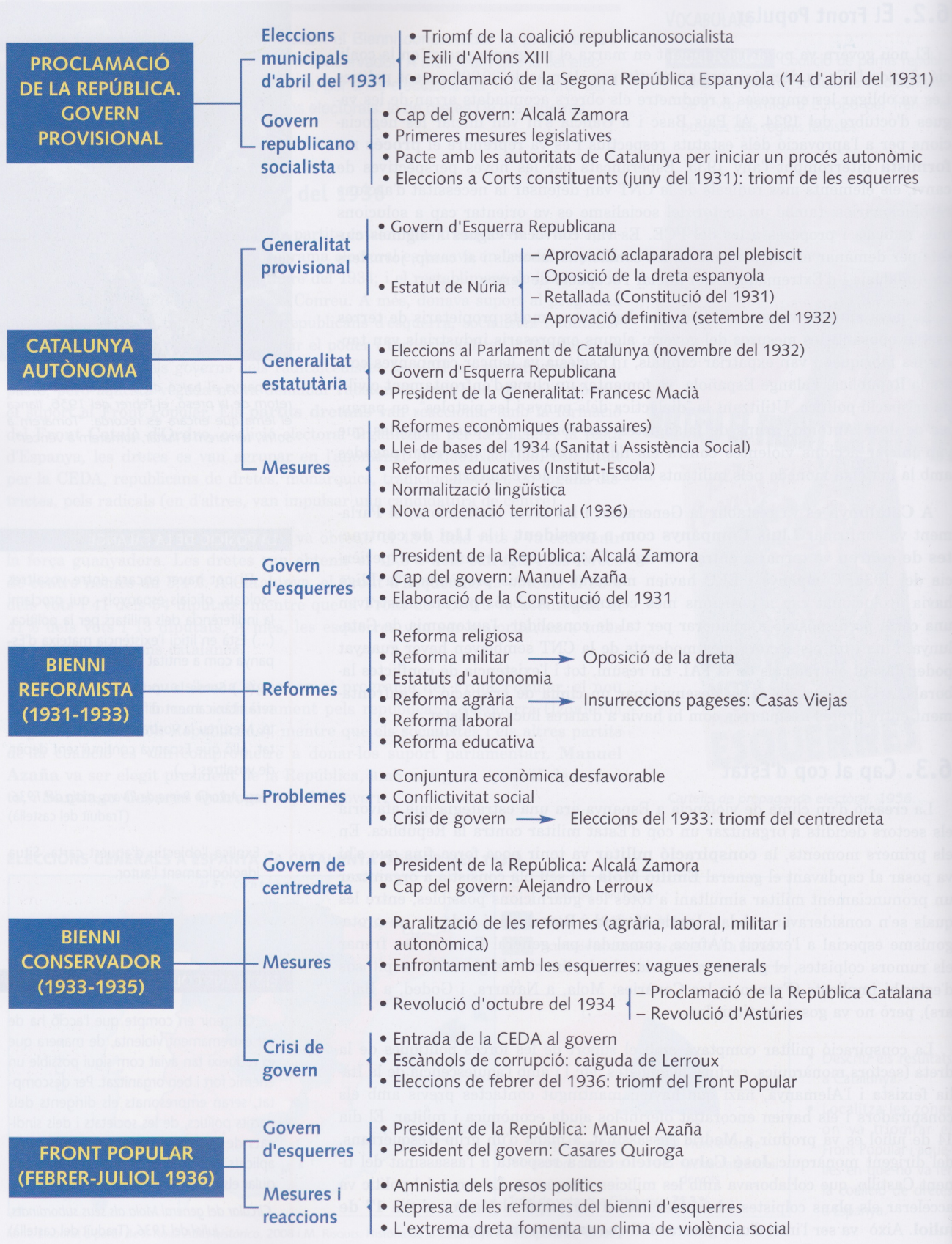
LA CRISI DEL SISTEMA

6 Identifica els personatges

• Antoni Maura	• Francesc Macià
• José Canalejas	• Francesc Layret
• Miguel Primo de Rivera	• Salvador Seguí
• Alejandro Lerroux	• Josep Puig i Cadafalch

REPASSA L'ESSENCIAL

POSA'T A PROVA

1 Sintetitza

- Quins grans problemes endèmics del país va voler reformar la Segona República? Com ho va fer? Amb quina oposició es va haver d'enfrontar? Quins factors van contribuir al triomf electoral de les dretes l'any 1933?
- Quin va ser el procés per aconseguir l'Autonomia a Catalunya? Quins elements de l'Estatut del 1932 són els més rellevants? Quina va ser l'obra de la Generalitat republicana? Què va succeir el 1934? Quins efectes se'n derivaren?
- Quina peculiaritat presenten les eleccions del 1936? Com i per què es va gestar el cop militar?

2 Defineix o explica

- Llei de congregacions
- Llei de retir de l'oficialitat
- Llei de reforma agrària
- Estatut de Núria
- Llei de contractes de conreu
- Estatut de 1932
- Cas de l'estraperlo
- Divisió territorial de Catalunya

3 Valora

- Analitza aquest cartell i relaciona'l amb la formació del Front Popular.

4 Relaciona

- Relaciona cada etapa amb la seva cronologia i situa els fets a l'etapa que els correspon:

Etapes

- Període constituent
- Bienni conservador
- Front Popular
- Bienni reformista

Fets

- Reforma agrària
- Cas de l'estraperlo
- Insurrecció d'Astúries
- Estatut d'Autonomia de Catalunya
- Inici de la Guerra Civil
- Reforma de l'exèrcit
- Insurrecció a Casas Viejas
- Dret de vot femení

Cronologia

- desembre 1931-setembre 1933
- febrer 1936-juliol 1936
- setembre 1933-febrer 1936
- abril 1931-desembre 1931
- Divisió comarcal de Catalunya
- Aprovació de la Constitució
- Cop d'Estat de Sanjurjo
- Assassinat de Calvo Sotelo
- Fundació de Falange Española
- Proclamació de la Segona República
- Llei de contractes de conreu
- Proclamació de la República catalana

5 Identifica i explica

Personatges

- Niceto Alcalá Zamora
- Alejandro Lerroux
- Francisco Largo Caballero
- José Antonio Primo de Rivera
- José Antonio de Aguirre
- José María Gil Robles
- Francesc Macià
- Francisco Franco
- Emilio Mola
- José Calvo Sotelo
- Manuel Azaña
- Indalecio Prieto
- Lluís Companys

Organitzacions polítiques

- CEDA
- Esquerra Republicana
- Lliga Catalana
- FAI
- Front Popular
- Bloque Nacional
- Unió de rabassaires

6 Completa el quadre

- Completa aquest quadre comparatiu de la Constitució monàrquica del 1876 i de la republicana del 1931 considerant els aspectes indicats:

Aspectes	Constitució del 1876	Constitució del 1931
Subjecte de la sobirania
Caràcter ideològic
Relació entre poders
Elaborada per
Tipus de sufragi
Declaració de drets
Relació Església-Estat

REPASSA L'ESSENCIAL

INICI DE LA GUERRA CIVIL

- Cop militar
 - 17 de juliol, Canàries i el Marroc; 18 de juliol, Península
 - protagonitzat per gran part de l'exèrcit amb el suport de la dreta autoritària
 - Resposta dels governs de la República i de la Generalitat. Participació d'organitzacions obreres a favor de la República
 - Fracàs del cop militar
 - Divisió d'Espanya en dues zones: republicana i insurrecta. Inici de la Guerra Civil
- Repercussió internacional
 - Presa de posició de l'opinió pública mundial
 - Suport als insurrectes: Alemanya nazi i Itàlia feixista
 - Suport a la República
 - Comitè de No-intervenció
 - Brigades Internacionals
 - L'Unió Soviètica

ZONA REPUBLICANA

- Revolució social
 - Col·lectivitzacions
 - Persecució ideològica de les dretes i de l'Església
 - Formació de comitès i milícies populars
 - A Catalunya
 - Comitè Milícies Antifeixistes presidit per Companys
 - Consell d'Economia de Catalunya i Decret de Col·lectivitzacions
- Governos d'unitat (setembre 1936- maig 1937)
 - Participació d'anarquistes, republicans, socialistes i comunistes
 - Creació de l'Exèrcit Popular i esforç bèl·lic
 - Enfrontaments entre anarquistes i POUM, i republicans i comunistes (fets de Maig, 1937)
 - Crisi de govern
 - A Catalunya: govern de Tarradellas
 - A Espanya: govern de Largo Caballero
- Govern Negrín (maig 1937- març 1939)
 - Persecució del POUM i augment del poder dels comunistes
 - Esforç bèl·lic (Programa dels Tretze Punts)
 - Dificultats internacionals (Acord de Munic) i derrotes militars
 - Concentració del poder
 - Trasllat a Barcelona del Govern de la República en el govern central
 - Eliminació de competències de la Generalitat

ZONA SUBLEVADA

- Construcció d'un Estat totalitari
 - Junta de Defensa Nacional
 - Franco, cap de l'Estat (Govern de Burgos)
 - Decret d'unificació
 - Primera legislació: Estat confessional i supressió de les reformes de la República
- Repressió institucionalitzada: persecució ideològica

FASES MILITARS

- Batalles per Madrid i front d'Aragó (juliol-març 1936)
- Batalla del nord (estiu 1937)
- Ofensives de Terol i arribada al Mediterrani (desembre 1937-abril 1938)
- Batalla de l'Ebre i ocupació de Catalunya (juliol 1938-febrer 1939)
- Fi de la guerra (abril 1939)

EFFECTES EN LA POBLACIÓ

- Fam, misèria, mortalitat
- Bombardeigs i destrucció
- Refugiats i exiliats republicans

POSA'T A PROVA

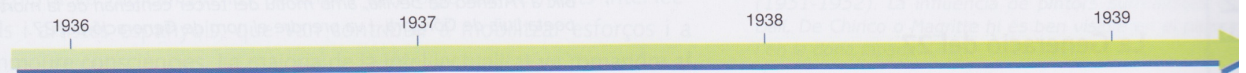
1 Sintetitza

- Què pretenien els insurrectes el juliol del 1936? Quin va ser el resultat de la insurrecció a Catalunya? Quins òrgans de poder s'hi varen crear?
- Com van actuar els govern europeus i l'opinió pública internacional davant la "guerra d'Espanya"?
- En què va consistir la revolució social de la zona republicana? Quins dos models ideològics s'enfrontaren a Catalunya el maig del 1937?
- Quin model d'Estat es va imposar a la zona insurrecta?
- Quina va ser l'evolució del conflicte i quins en foren els resultats?

2 Defineix o explica

- Alzamiento Nacional
- Tretze Punts de Negrín
- Col·lectivitzacions
- Fets de Maig
- Internacionalització del conflicte
- Acord de Munic
- Decret d'unificació
- Rereguarda

3 Situa en el temps

- Elabora un eix cronològic i situa-hi les etapes de la Guerra Civil i els esdeveniments següents:

Etapes

- Del govern republicà:** Govern de Giral - Govern de Largo Caballero - Govern de Negrín.
- Del conflicte bèl·lic:** Avanç cap a Madrid - Campanya del nord - Avanç cap al Mediterrani - Batalla de l'Ebre - Caiguda de Catalunya - Ocupació de Madrid - Final de la guerra.

Esdeveniments

- Del govern republicà:** Trasllat del govern a València - Trasllat del govern a Barcelona - Rebel·lió del coronel Casado - Creació del Comitè de Milícies - Dimissió d'Azaña
- Del conflicte bèl·lic:** Batalla del Jarama - Batalla de Guadalajara - Bombardeig de Gernika - Batalla de l'Ebre.

4 Argumenta

- Per què la Guerra Civil espanyola va ser alhora un conflicte intern i un fet de gran repercussió internacional?
- Per què el cop d'Estat de juliol del 1936 es va transformar en una guerra civil?

5 Identifica

Personatges

- Buenaventura Durruti
- Josep Tarradellas
- General Queipo de Llano
- Dolores Ibárruri
- Lluís Companys
- Juan Negrín
- Segismundo Casado
- Francisco Franco
- Andreu Nin
- Indalecio Prieto
- Frederica Montseny

Organitzacions i institucions

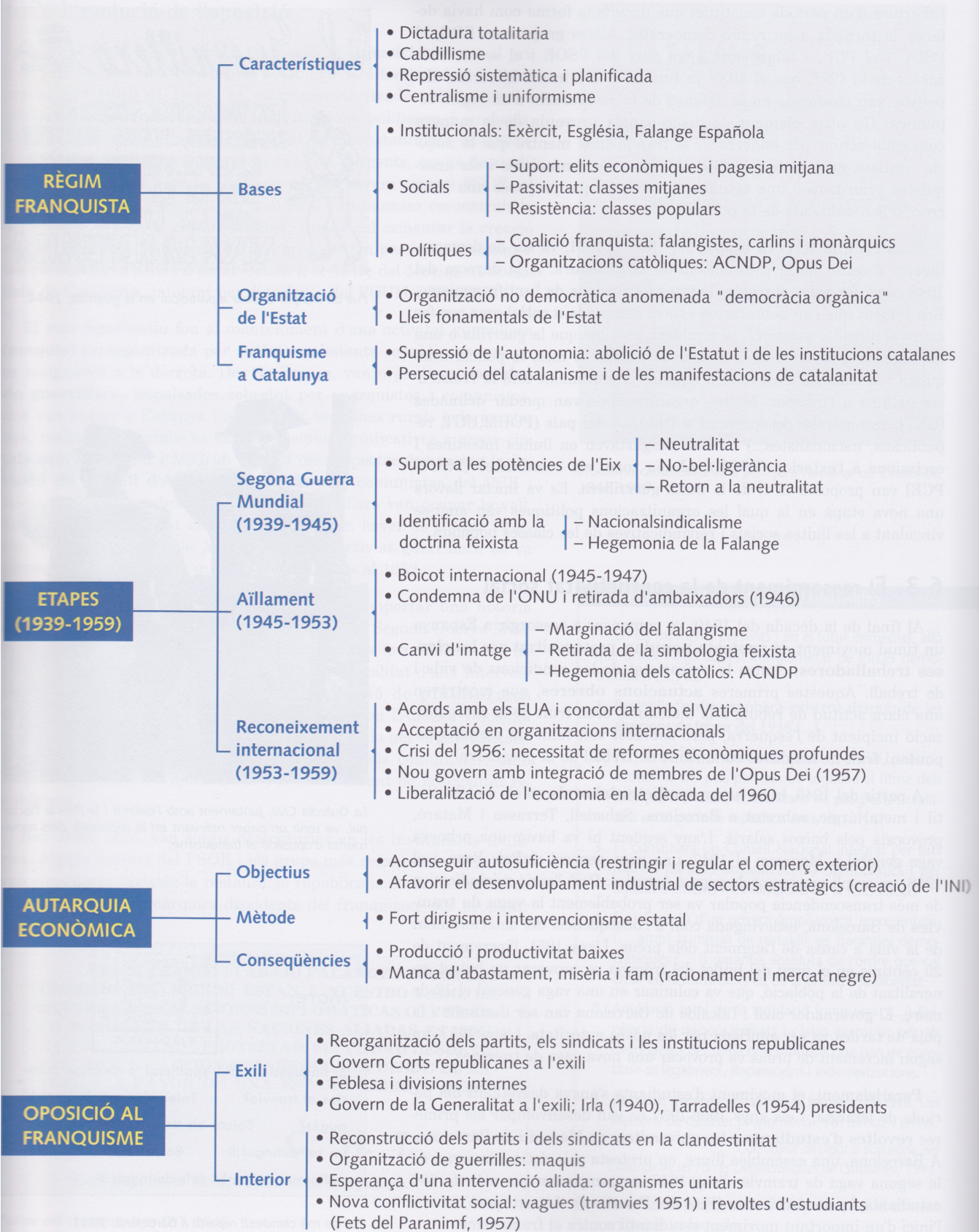
- Falange Española Tradicionalista y de las JONS
- Comitè de No-intervenció
- Brigades Internacionals
- Legió Còndor
- Corpo Truppe Volontari
- Comitè de Milícies Antifeixistes
- Exèrcit Popular de Catalunya
- POUM
- Junta de Defensa Nacional
- Consell d'Economia de Guerra

6 Raona

- A quina etapa i a quin bàndol correspon el cartel·la? Quin missatge transmet?

REPASSA L'ESSENCIAL

POSA'T A PROVA

1 Sintetiza

- Quines característiques tenia l'Estat franquista? Quina va ser la seva actuació a Catalunya?
- Quins grups polítics van fer costat al franquisme? Quines eren les bases socials del règim? Quina acceptació va tenir el franquisme a Catalunya?
- Quina actitud va adoptar el règim franquista durant la Segona Guerra Mundial? Quina va ser la posició de les potències vencedores de la guerra pel que fa a Espanya?
- Quina política econòmica va posar en marxa el franquisme? En què consistia i quins en van ser els resultats?
- Quines actituds d'oposició van adoptar els vençuts de la Guerra Civil? Quina política repressiva es va dur a terme per fer-los callar?

2 Defineix o explica

- Nacionalsindicalisme
- Nacionalcatolicisme
- Democràcia orgànica
- Llei de responsabilitats polítiques
- Lleis fonamentals
- Fuero de los Españoles
- Llei de successió
- División Azul
- Movimiento Nacional

3 Argumenta

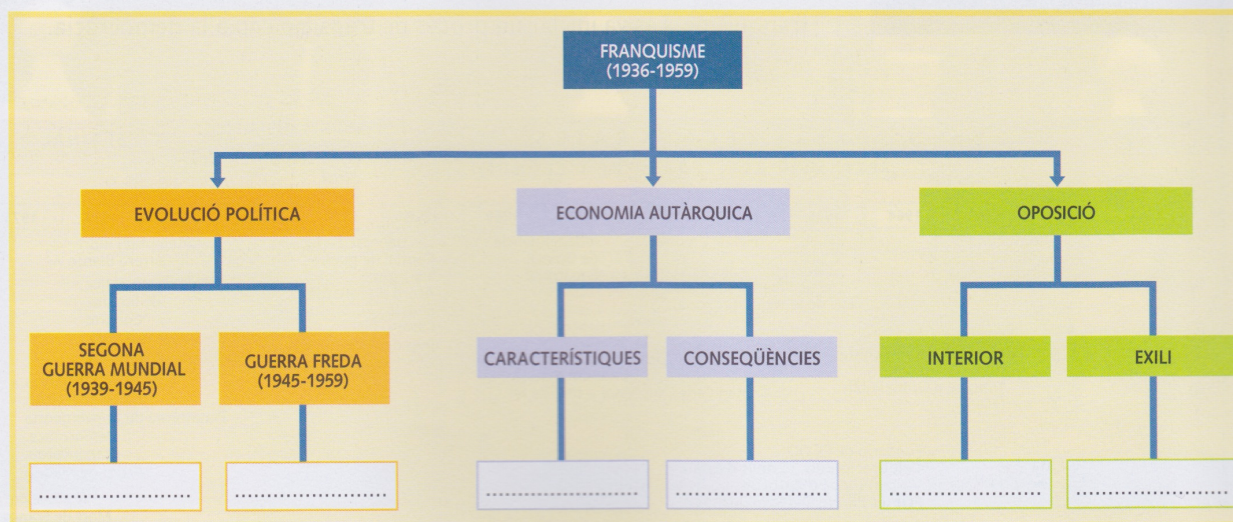
- Argumenta si les afirmacions següents són veritables o falses:
 - El franquisme no es va identificar amb els ideals de la Itàlia feixista i de l'Alemanya nazi, i va mantenir una actitud neutral a la Segona Guerra Mundial.
 - L'economia espanyola es va recuperar de les conseqüències de la Guerra Civil molt més de pressa que no pas la dels països europeus després de la Segona Guerra Mundial.
 - L'actuació del franquisme, que va voler acabar amb les manifestacions culturals pròpies de Catalunya, va significar un veritable genocidi cultural.

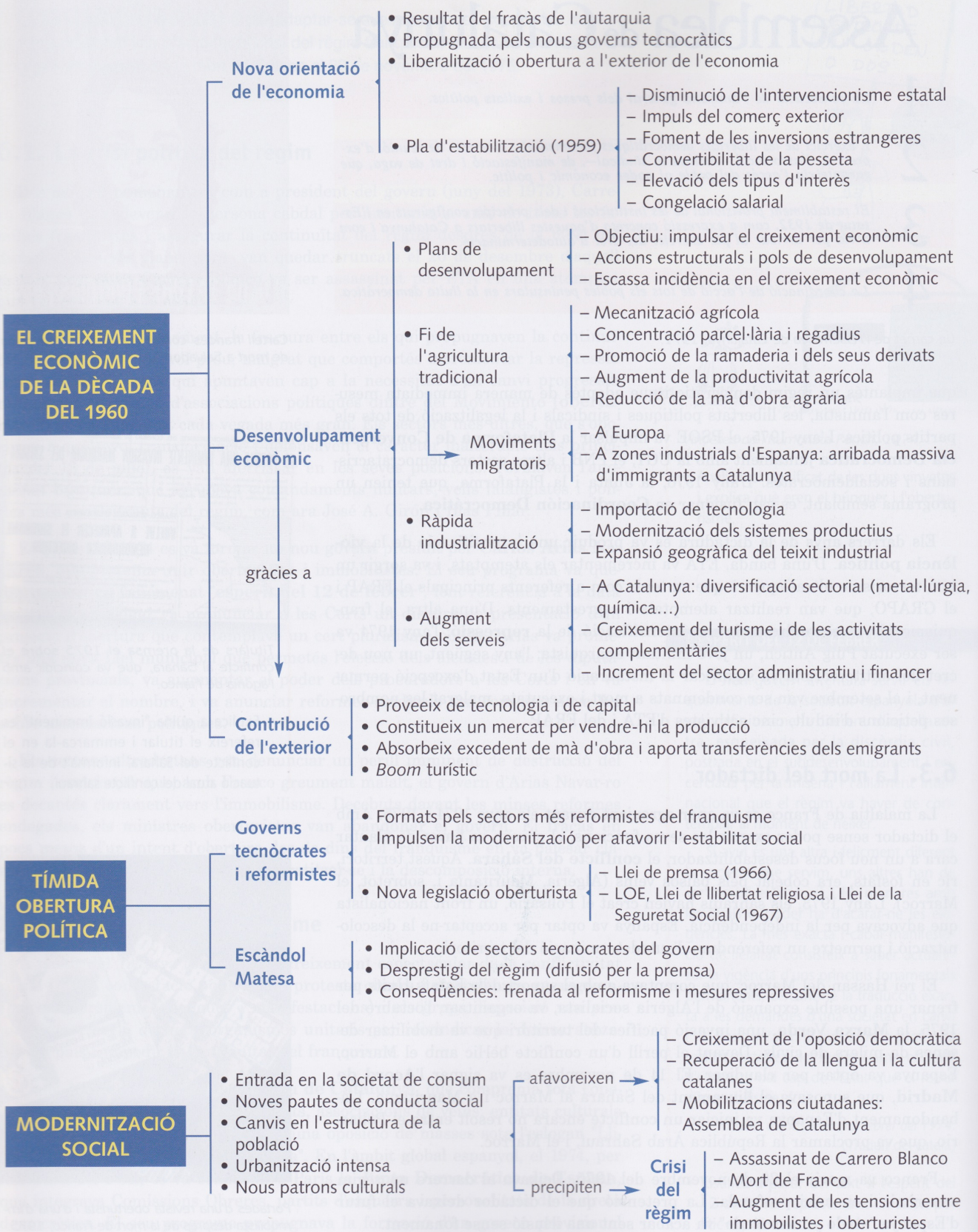
4 Ordena cronològicament

- Explica què va passar en els esdeveniments següents i ordena'ls cronològicament:
 - Rebuig de l'entrada d'Espanya a l'ONU.
 - Fi del racionament
 - Declaració de no-bel·ligerància en la Segona Guerra Mundial
 - Pactes amb els EUA i Concordat amb l'Església
 - Vaga de tramvies de Barcelona
 - Abolició de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya
 - Enviament de la División Azul a l'URSS
 - Invasió de la Vall d'Aran pel maquis

5 Elabora un mapa conceptual

- Completa un mapa conceptual de la primera etapa del franquisme:

POSA'T A PROVA

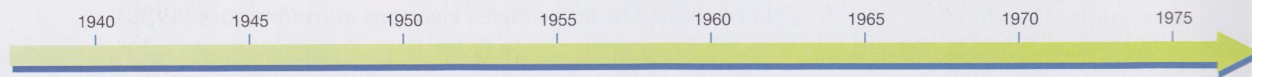
1 Sintetitz

- Per què es defineix el franquisme de la dècada del 1960 com l'"era de la tecnocràcia"?
- En què va consistir la reforma legislativa en aquesta mateixa dècada? Quins en van ser els impulsors? Quines noves lleis van promulgar?
- Què és el que ha estat anomenat "desarrollismo" franquista? Quines grans transformacions econòmiques es van produir a Espanya i a Catalunya durant la dècada del 1960?
- Per què en aquesta etapa es parla d'una oposició de masses en comparació amb el primer franquisme? Quines particularitats va tenir l'oportunitat a Catalunya?
- Quins elements van fer entrar en crisi el franquisme a partir del 1973?

2 Defineix o explica

- Pla d'estabilització
- Plans de desenvolupament
- Llei orgànica de l'Estat
- Llei de premsa
- Llei de representació familiar
- Esperit del 12 de febrer
- Immobilitistes i oberturistes
- Tecnòcrates
- Tribunal d'ordre públic

3 Situa en el temps

- Elabora un eix cronològic de les etapes del franquisme i situa-hi aquestes dades:

Etapes

- Autarquia
- "Desarrollismo"
- Crisi

Política Internacional

- Segona Guerra Mundial
- Aïllament
- Reconeixement internacional

Esdeveniments

- Entrevista entre Franco i Hitler
- Pactes amb els EUA
- Assassinat de Carrero Blanco
- Mort de Franco
- Pla d'estabilització
- Admissió a l'ONU
- Cas Matesa
- Independència de Guinea

4 Analitza la taula

- Identifica la procedència dels immigrants arribats a Catalunya durant el franquisme.
- Explica les causes que els van fer marxar dels seus llocs d'origen i per què emigraren a Catalunya. Analitza les conseqüències d'aquestes migracions.

LLOC DE NAIXEMENT DE LA POBLACIÓ DE CATALUNYA

Regió	1940	Regió	1981
Catalunya	2313935	Catalunya	3797662
País Valencià	107271	Andalusia	957157
Aragó	106715	Altres	263612
Andalusia	96576	C. la Vella-Lleó	192174
Múrcia	82161	Extremadura	184027
Altres	60498	Aragó	173078
C. la Vella-Lleó	51373	C. la Nova	161398
C. la Nova	35073	Múrcia	130412
Extremadura	6620	País Valencià	93538
TOTAL	2860222	TOTAL	5953078

Font: elaboració pròpia a partir dels censos de 1940.

5 Raona

Ara que som junts
diré el que tu i jo sabem
i que sovint oblidem:

Hem vist la por
ser llei per a tots.
Hem vist la sang
—que sols fa sang—
ser llei del món.

No, jo dic no, diguem no.
Nosaltres no som d'eixe món.

Hem vist la fam
ser pa dels treballadors.

Hem vist tancats
a la presó
homes plens de raó.

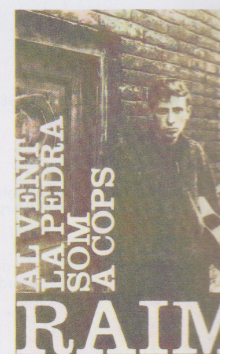
No, diguem no.
Nosaltres no som d'eixe món.

Raimon, *Diguem no*
(1968)

- Sintetitz el contingut d'aquesta cançó.

- Raona per què va esdevenir gairebé un himne de l'antifranquisme.

- Explica el paper de la Nova Cançó en la reivindicació del català i els seus lligams amb la lluita per les llibertats democràtiques.

REPASSA L'ESSENCIAL

TRANSICIÓ (1975-1982)

- Inicis**
 - Proclamació de Joan Carles I com a rei
 - Continuisme del govern d'Arias Navarro
 - Oposició democràtica: mobilització política i reivindicacions sindicals
- Reforma política**
 - Govern d'Adolfo Suárez (1976)
 - Llei de reforma política (LRP)
 - Pacte amb l'oposició democràtica
 - Legalització de tots els partits polítics
 - Convocatòria d'eleccions democràtiques (juny del 1977)
- Governos d'UCD Suárez-Calvo Sotelo**
 - Elaboració de la Constitució del 1978. Estat de les Autonomies
 - Consens polític i econòmic. Pactes de la Moncloa (octubre del 1977)
 - Tensió per terrorisme i colpisme involucionista (cop d'Estat del 23-F)
 - Limitació del règim autonòmic: LOHPA (1982)

CATALUNYA AUTÒNOMA (1977-2008)

- Generalitat provisional (1877-1980)**
 - Retorn del president Tarradellas de l'exili
 - Restabliment provisional de la Generalitat: govern d'unitat
 - Elaboració i aprovació de l'Estatut de Sau
 - Primeres eleccions al Parlament de Catalunya (1980)
- Generalitat estatutària (1980-2008)**
 - Governos de CiU (1980-2003) Jordi Pujol**
 - Desenvolupament de l'estatut
 - Lleis de règim intern: organització del govern, funció pública, de policia autonòmica, d'ordenació del territori
 - Catalanització de la societat: Llei de normalització lingüística
 - Problemes amb l'Estat central : traspàs de competències i finançament autonòmic
 - Governos tripartits (2003-2008) Pasqual Maragall José Montilla**
 - Pacte del Tinell (PSC-ERC-ICV)
 - Elaboració i aprovació de l'Estatut de Miravet. Recurs del PP al Tribunal Constitucional

GOVERNOS EN DEMOCRÀCIA (1982-2008)

- Governos del PSOE (1982-1996) Felipe González**
 - Grans reformes: fiscal, econòmica, sanitat, educació...
 - Reconvertió industrial: pèrdua de llocs de treball
 - Crisi per corrupció i guerra bruta contra el terrorisme
 - Política exterior
 - Incorporació a l'OTAN
 - Entrada a la CEE (UE)
- Governos del PP (1996-2004) José María Aznar**
 - Primera etapa**
 - Govern en minoria, aliança amb nacionalistes
 - Objectius econòmics
 - Complir els requisits de Maastricht
 - Creixement de l'ocupació i del PIB
 - Segona etapa**
 - Govern en majoria absoluta
 - Nova legislació (educació, estrangeria, Pla Hidrològic)
 - Alineament amb els EUA: participació en la guerra de l'Iraq
 - Atemptat de l'11-M a Atocha (Madrid)
- Governos del PSOE (2004-2008) J. Luis Rodríguez Zapatero**
 - Sortida de la guerra de l'Iraq
 - Forta confrontació PP-PSOE
 - Legislació social → Llei d'igualtat i Llei de dependència

TRANSFORMACIONS SOCIALS

- Immigració extracomunitària** → Creixement demogràfic
- Nova estructura laboral**
 - Augment de la població activa ocupada
 - Augment del sector terciari
 - Major incorporació de la dona al treball remunerat
- Estat del benestar**
 - Consolidació del sistema de la Seguretat Social
 - Generalització de la cobertura sanitària
 - Educació obligatòria fins als 16 anys
- Noves mentalitats**
 - Canvis en l'estructura familiar
 - Secularització de la societat
 - Noves pautes culturals i de comportament social

POSA'T A PROVA

1 Sintetitza

- Com es va portar a terme la transició del franquisme a la democràcia? Quines característiques presentava la Constitució del 1978?
- Quines dificultats econòmiques i polítiques va haver d'afrontar el procés de transició democràtica?
- Com es va recuperar l'autonomia de Catalunya? Sintetitza el procés fins a l'aprovació de l'Estatut de Sau, les diferents etapes de govern de la Generalitat estatutària i les principals accions de govern.
- Estableix les diferents etapes de govern del Partido Socialista Obrero Español i del Partido Popular i explica les directrius de govern i els problemes que van haver d'afrontar en cadascuna.
- Quines transformacions ha conegut la societat catalana les últimes dècades?

2 Defineix o explica

- Família monoparental
- Estat del benestar
- Secularització
- Pactes de la Moncloa
- Fiscalitat progressiva
- Política de consens
- "Mileurista"
- Violència domèstica
- Precarietat laboral
- Hipoteca escombraria

3 Situa en el temps

1975 1980 1985 1990 1995 2000 2005 2010

- a) Elabora un eix cronològic i situa-hi les dades següents:

Per al conjunt d'Espanya:

Etapes

- Transició
- Democràcia
- Govern de la UCD
- Govern del PSOE
- Govern del PP

Presidents del govern

- Arias Navarro
- Felipe González
- Adolfo Suárez
- José María Aznar
- José Luis Rodríguez Zapatero
- Leopoldo Calvo Sotelo

Per Catalunya:

Etapes

- Generalitat provisional
- Govern de CiU
- Goven tripartit

Presidents de la Generalitat

- Josep Tarradelles
- Jordi Pujol
- Pasqual Maragall
- José Montilla

4 Identifica i explica

Personatges

- Adolfo Suárez
- Pasqual Maragall
- Felipe González
- José María Aznar
- Josep Tarradelles
- Leopoldo Calvo Sotelo
- José Montilla
- Carlos Arias Navarro
- José Luis Rodríguez Zapatero
- Jordi Pujol

Sigles

- UCD
- PSOE
- CC OO
- PP
- UGT
- CiU
- PNV
- ICV
- HB
- PSC
- ERC

Lleis

- LOGSE
- LOHPA
- Llei de normalització lingüística
- Llei d'estrangeria
- Llei d'amnistia política
- Llei d'igualtat d'homes i dones
- Llei de partits
- Llei d'associacions
- Llei de reforma política

5 Consulta a Internet

Consulta a Internet la pàgina www.elecciones.mir.es/MIR/jsp/re-tados/index.htm i elabora un info sobre l'evolució política a l'Espanya democràtica.

- a) Consulta totes les eleccions generals del 1977 fins al 2008. Per a cada un dels comicis estableix: p guanyador i principals partits de posició (percentatge de vots i nombre d'escons) al conjunt d' Espanya i a Catalunya.

- b) Fes una síntesi breu sobre l'evolució de les forces polítiques a Espanya i Catalunya i analitza'n les diferències.